

Atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneytið,
Skúlagötu 4,
101 REYKJAVÍK.

Sent á vef samráðsgáttar.

Reykjavík, 13. janúar 2020.

Málsnr.: 200103-0069

Efni: Mál nr. 312/2019 í samráðsgátt stjórnvalda, drög að reglugerð um fiskeldi

Drög að reglugerð um fiskeldi voru birt í samráðsgátt stjórnvalda þann 18. desember 2019.

Landssamband veiðifélaga óskaði eftir því með erindi til formanns samráðsnefndar um fiskeldi að reglugerðardrögin yrðu tekin til efnislegrar umfjöllunar í nefndinni og vegna þess erindis hefur verið orðið við því að boða til fundar þegar athugasemdir úr samráðsferlinu liggja fyrir. Lögum samkvæmt er samráðsnefnd um fiskeldi stjórnvöldum til ráðgjafar vegna málefna fiskeldis og skal taka til umfjöllunar hvaðeina sem málaflokkinn snertir.

Landssamband veiðifélaga gerir eftirfarandi athugasemdir við drögin.

Um 7. gr.

Í 2. mgr. 7. gr. draganna segir að í áhættumati erfðablöndunar skuli tekið tillit til mótvægisáðgerða sem draga úr líkum á mögulegri erfðablöndun. Aukið innra eftirlit er svo nefnt sem dæmi um slíka mótvægisáðgerð. Í 6. gr. a. laga nr. 71/2008 um fiskeldi er ekki mælt fyrir um að innra eftirlit sé hluti af mótvægisáðgerðum heldur er ljósastýring og stærð seiða og möskvastærð netpoka nefnt sem dæmi um mótvægisáðgerðir sem tillit skal tekið til í áhættumati. Það er augljóst að innra eftirlit telst ekki mótvægisáðgerð í skilningi 6. gr. laga um fiskeldi. Fjallað er ítarlega um innra eftirlit í fiskeldisstöðvum í IX. kafla reglugerðardraganna. Eldisfyrirtæki bera ábyrgð á því að starfrækja innra eftirlit með starfseminni og ætla verður að þau fyrirmæli sem þar er að finna girði eins og kostur er fyrir umhverfisskaða af völdum strokulaxa. Ef það er skoðun höfunda reglugerðarinnar að þau fyrirmæli sem þar er að finna séu ekki fullnægjandi í þessu skyni er eðlilegra að ráða bót á því og breyta reglugerðinni í samræmi við það. Landssambandið telur að forsenda þess að aukið innra eftirlit geti talist til mótvægisáðgerða í skilningi fiskeldislaga þyrfti löggjafinn að skilgreina hvaða skilyrðum þarf að mæta svo aukið innra eftirlit geti talist til mótvægisáðgerða sem Hafrannsóknarstofnun skal þá að lögum taka tillit til við gerð áhættumats. Ekkert slíkt er að finna í gildandi löggjöf. Þá verður aðeins ráðið af lögum um fiskeldi að Hafrannsóknarstofnun er falið að meta hvað felst í hugtakinu mótvægisáðgerðir og því fráleitt að skylda stofnunina með reglugerð til að taka tillit til þátta sem ekki er mælt fyrir um í sjálfum lögnum. Þá er að lokum bent á að fyrir liggur að ekki er gert ráð fyrir því að Matvælastofnun sannreyni annað en að framkvæmd innra eftirlits sé í samræmi við lög og reglur, sbr. 3. mgr. 48. gr. draganna. Matvælastofnun er þannig ekki falið að sannreyna að eldisfyrirtæki starfræki það sem kallað er aukið innra eftirlit.

Um 12 gr.

Í F. lið er kveðið á um að fram komi í umsókn um rekstrarleyfi upplýsingar um mótvægisáðgerðir umsækjanda ef um ræðir til að koma í veg fyrir eða draga úr spjöllum á villtum nytjastofnum umfram þær kröfur sem gerðar eru í lögum og reglugerð þessari.

Þýðing þessa ákvæðis er óljós þar sem mótvægisáðgerðir skulu liggja fyrir við gerð áhættumats og ekki er gert ráð fyrir að áhættumat sæti endurskoðun við hverja nýja umsókn um rekstrarleyfi. Mótvægisáðgerðir á eldissvæðum liggja því fyrir sem hluti af áhættumati svæðisins samkvæmt lögum um fiskeldi og er þá eitt af skilyrðum þess að rekstrarleyfi verði veitt. Mótvægisáðgerðir eru því eðli máls samkvæmt hluti af skilyrðum í rekstrarleyfi sbr. 5. mgr. 20. gr. en hafa ekkert með umsóknina sjálfa að gera.

Þetta ákvæði samrýmist því varla því ferli sem lögin mæla fyrir um.

Um 13. gr.

Ákvæðið varðar heimildir Matvælastofnunar til að gera breytingar á rekstrarleyfi svo sem heimilum lífmassa, á eldistegundum, tilfærslu á staðsetningu kvía eða eldissvæða eða hvíldartíma að undangenginni umsókn. Ekki verður séð af gildandi lögum að lagastoð sé fyrir hendi til að Matvælastofnun geti einhliða gert þær stórfelldu breytingar á rekstrarleyfi sem reglugerðin ráðgerir. Ljóst er að þeim rekstrarleyfum sem gefin voru út á grundvelli eldri ákvæða fiskeldis laga verður aðeins breytt á grundvelli laga nr. 101/2019.

Í ákvæðinu er gert ráð fyrir því að Matvælastofnun geti gert breytingar á lífmassa, eldistegundum, tilfærslu á staðsetningu kvía eða eldissvæða. Í 4. tölul. 2. mgr. 13. gr. draganna segir svo að þau gögn skuli fylgja umsókn um breytingu á rekstrarleyfi sem nauðsynleg eru til að Matvælastofnun geti metið hvort skilyrði til breytingar á gildandi rekstrarleyfi séu fyrir hendi. Það er aftur á móti hvergi fjallað um hvaða skilyrði þurfi að vera fyrir hendi. Landssambandið telur að Matvælastofnun hafi ekki svo víðtækar heimildir í lögum sem reglugerðarákvæðið ráðgerir og að þær breytingar á rekstrarleyfi sem greinin fjallar um sæti lögboðnu umsagnarferli og samráði.

Um 57. gr.

Í 3. mgr. 57. gr. draganna segir að Matvælastofnun skuli birta opinberlega á vefsíðu sinni samantekt upplýsinga úr framleiðsluskýrslum rekstrarleyfishafa. Landssambandið telur nauðsynlegt að kveðið sé skýrar á um hvað felst í þessari samantekt og hvaða upplýsingar úr skýrslunum á að birta. Það er nauðsynlegt að a.m.k. verði gerðar opinberar upplýsingar sem sýna hvort misræmi er á útsettum fjölda, afföllum í sjó og sláturtölum.

Um bráðabirgðaákvæði II.

Það er ekki ljóst á hvaða ákvæði fiskeldislaganna þetta reglugerðarákvæði byggir. Útgefna leyfi á grundvelli eldri lagaákvæða verður varla breytt öðruvísi en með endurútgáfu leyfis. Sú uppfærsla sem ákvæðið ráðgerir er hvergi til í lögum þótt ákvæði laga nr. 101/2019 kveði á um að við útgáfu nýrra leyfa skuli miða við lífmassa í kvíum í stað framleiðslumagns áður. Landssambandið telur að ef breyta eigi viðmiði leyfilegs magns í eldra rekstrarleyfi þurfi að endurútgefa leyfin.

Merkingar á seiðum

Í 21. gr. laga um fiskeldi segir m.a. að í reglugerð sem ráðherra setur skuli kveðið á um merkingar á seiðum í kvíaeldi. Ekki verður séð að það sé fjallað um þennan þátt í reglugerðardrögunum og úr því þarf að bæta. Í þessu samhengi er vísað til 49. gr. núgildandi reglugerðar um fiskeldi. Landssambandið telur nauðsynlegt að sem hæst hlutfall eldisfiskjar í sjókvíum verði auðkennt með greinilegum hætti.

Fjarlægðarmörk við laxveiðiár

Í samráðsgátt kemur fram að ráðgert er að fella brott ákvæði 3. mgr. 4. gr. núgildandi reglugerðar um fiskeldi sem er svohljóðandi:

Við leyfisveitingar fyrir hafbeitar- og sjókvíaeldisstöðvar skal miða við, að þær séu ekki nær laxveiðiám með yfir 100 laxa meðalveiði sl. 10 ár en 5 km. Sé um að ræða ár með yfir 500 laxa meðalveiði skal fjarlægðin vera 15 km, nema notaðir séu stofnar af nærliggjandi vatnasvæði eða geldstofnar, má þá stytta fjarlægðina niður í 5 km.

Í skýringum sem fylgja drögunum á samráðsgátt stjórnvalda segir að ráðuneytið telji þetta ákvæði óþarft með lögfestingu áhættumats erfðablöndunar.

Þetta er með hreinum ólíkindum. Í fyrsta lagi tekur áhættumat erfðablöndunar samkvæmt lögum um fiskeldi einungis til erfðablöndunar eins og reyndar hugtakið gefur til kynna. Þetta ákvæði um fjarlægðarmörk var þangað til í janúar 2009 í reglugerð sem fjallar um flutning og sleppingar laxfiska og varnir gegn fisksjúkdómum og blöndun laxastofna. Þessi reglugerð nr. 105/2000 er reyndar enn í gildi en ákvæðið var fært yfir í núgildandi reglugerð um fiskeldi í tengslum við breytingar á lögum um fiskeldi. Þessi regla um fjarlægðarmörk við laxveiðiár var að sjálfsögðu ekki einungis sett til varnar erfðablöndun heldur einnig til þess að varna útbreiðslu sjúkdóma, s.s. laxalús. Sú áhætta er og verður áfram til staðar burtséð frá áhættumati um erfðablöndun.

Landssambandið vekur athygli á að miklar breytingar hafa orðið í sjókvíeldi frá því að þetta ákvæði var fyrst sett í reglugerð. Eldismassi er nú miklu stærri en áður var og jafnframt er nú leyft að setja norskan frjóan lax í sjókvíar við Ísland.

Þá bendir Landssambandið á að áhættumat erfðablöndunar tekur til stærri eldisvæða en ekki sérstaklega til einstakra kvíastæða. Þetta ákvæði er því nauðsynlegt til að gæta þeirrar varúðar sem áskilið er í lögum, sbr. markmiðsákvæði 1. gr. gildandi fiskeldislaga og 6. gr. laga nr. 60/2013 um náttúruvernd.

Í öðru lagi óskiljanlegt að fella eigi niður þessi fjarlægðarmörk með vísan til þess að reglur um áhættumat hafi nú verið lögfestar vegna þess að í þessu áhættumati er beinlínis gert ráð fyrir því að fiskur sleppi úr eldisstöðvum. Eftir því sem sjókvíar eru nær ósum laxveiðiáa hljóta að vera meiri líkur á því að strokufiskur gangi upp í árnar með tilheyrandi áhættu, ekki einungis vegna erfðablöndunar heldur líka vegna útbreiðslu sjúkdóma. Þá er augljóst að eftir því sem sjókvíar eru nær ósum laxveiðiáa þeim mun nær eru gönguleiðir laxfiska og þannig eykst hætta á útbreiðslu sjúkdóma. Það er með hreinum ólíkindum að stjórnvöld ætli nú að leyfa sjókvíaeldi nær ósum laxveiðiáa en núgildandi reglur gera ráð fyrir.

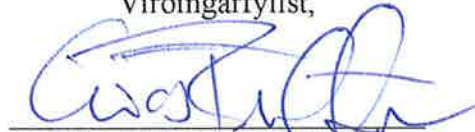
Þessi umræddu fjarlægðarmörk eru eina alvöru vörn villtra laxastofna gegn laxalús frá sjókvíaeldi.

Framangreint ákvæði hefur verið í reglugerð a.m.k. síðan árið 1988 og það kemur undarlega fyrir sjónir að nú eigi að fella það brott þegar augljóst er að breytingin er til þess fallin að greiða fyrir fyrirhuguðum framkvæmdum á friðunarsvæði Langadalsár og Hvannadalsár í Ísafjarðardjúpi.

Ef ráðuneytið og undirstofnanir þess telja, eins og fram hefur komið í fjölmiðlum, að með hinu nýja áhættumati verði sjókvíaeldi sett strangari skilyrði en reglan um fjarlægðarmörk segir til um, þá hlýtur reglan að mega standa áfram.

Landssamband veiðifélaga mótmælir harðlega áformum ráðuneytisins um að þetta ákvæði verði fellt brott.

Virðingarfyllst,

Elías Blöndal Guðjónsson
framkvæmdastjóri